

Vad innebär det att förskolans verksamhet ska vila på vetenskaplig grund?

En kvalitativ studie om förskollärares upplevelser och reflektioner

Av: Andrea Vega Piñones

Handledare: Frans Hagerman
Södertörns högskola | Interkulturell lärarutbildning mot förskola,
erfarenhetsbaserad
Utbildningsvetenskap C
Självständigt arbete 15hp
Termin 6

ABSTRACT

Title: What does it mean that the preschool's activities rest on a scientific basis? A qualitative study of the experiences and reflections of pre-school teachers.

Introduction: What is meant by the need for education to rest on a scientific basis? According to Skolverket is at the heart of successful school development in education on scientific basis and proven experience.

Theoretical starting points: In this section I will highlight the theoretical concepts that include in the work on the scientific basis. The theoretical concepts are: research-based approach, scientific basis, evidence, knowledge, systematic quality work, collegial learning, lifelong learning.

Previous research: In this section I will explain what the research says that education should rest on a scientific basis. Then describe what the research says about school development. Then summarize Fröbels pedagogical philosophy and finally summarize the curriculum theory of the preschool. Forskningens säger att

Purpose and issues: The purpose of this essay is to seek answers to what it means to preschool shall rest on a scientific basis and how to apply this to the business.

Methods: The study is based on a qualitative data collection. The choice is based on the qualitative method is more appropriate for my study because the research question is about examining how preschool teachers perceive meaning with a scientific basis and how they understand their activities in relation to school laws and curriculum.

Results: The result showed that preschool teachers experienced a lack of time, support from preschool managers and too little training. Also, the difficulty of transturning research into practice.

Discussion: In the discussion section I discuss what came up in the results linked to previous research. I am debating that the results showed that in preschool It becomes more focus on the organizational, that the business will go around and work, instead of focusing on pedagogical issues and how to work research-based.

Keywords: research-based approach, scientific basis, evidence, knowledge, systematic quality work, collegial learning, lifelong learning

Innehåll

1. INLEDNING.....	1
2. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	3
2.1 Vetenskaplig grund	3
2.2 Kunskapssyn	3
2.3 Evidens.....	4
2.4 Forskningsbaserat arbetssätt	5
2.5 Kollegialt lärande	5
2.6 Systematiskt kvalitetsarbete	6
2.7 Livslångt lärande.....	6
2.8 Sammanfattning	7
3. TIDIGARE FORSKNING	9
3.1 Utbildning på vetenskaplig grund	9
3.2 Skolutveckling	10
3.3 Frøbels pedagogiska idéer till Sverige	11
3.4 Förskolans Läroplansteori.....	11
4. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	15
5. METOD	16
5.1 Urval.....	16
5.2 Databinsamling	17
5.3 Genomförande.....	17
5.5 Bearbetning och analys av insamlade data	17
5.6 Etiska ställningstaganden.....	17
6. RESULTAT	19
6.1 Vad innebär det att förskolans verksamhet ska vila på vetenskaplig grund?.....	19
6.1.1 Vetenskaplig grund	19
6.1.2 Kunskapssyn	20
6.1.3 Evidens.....	20
6.1.4 Forskningsbaserat arbetssätt	21
6.1.5 Kollegialt lärande	22
6.1.6 Systematiskt kvalitetsarbete	24
6.1.7 Livslångt lärande.....	25
6.2 Validitet och reliabilitet	26
7. DISKUSSION.....	27
7.1 Resultat diskussion.....	27
7.1.1 Hur gör man en förskola på vetenskaplig grund?	27
7.1.2 Ger förskolecheferna stöd till att förskollärarna får ta del av den senaste forskningen?	28

7.1.3 Får förskollärarna möjlighet att utveckla sina ämnes- och metodkunskaper samt att arbeta med kollegialt lärande?	28
7.2 Metoddiskussion	29
7.3 Fortsatt forskning	29
9. REFERENSLISTA	30
10. BILAGOR	33
10.1 Bilaga 1	33
10.2 Bilaga 2	35

1. INLEDNING

Vad menas med att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund? Utbildningen har fått ökad betydelse i samhället skriver Professor Tomas Kroksmark och Professor Pia Åman i sin artikel och med forskningen som grund antas utbildningens kvalitet öka och därmed medföra förbättrad skolresultat bland eleverna (Kroksmark & Åman 2018, s. 199–200). ”Sedan 2010 anger skollagen att all utbildning ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet” (Skolverket 2010:800, kap 1 § 5). Enligt Skolverket ”riktar sig bestämmelserna i skollagen både till dem som utformar styrdokument för skola och förskola och till dem som är verksamma i de olika skolformerna. Alltså varje lärare och förskollärare förväntas hålla sig orienterad inom sitt ämnesområde och följa den pedagogiska utvecklingen och forskningen”. Skolverket menar att det i sin tur betyder ”att rektorer, förskolechefer och huvudmän har ett ansvar för att personalen får möjlighet att arbeta med kollegialt lärande, att utveckla sina ämnes- och metodkunskaper samt att få stöd när det gäller att ta del av den senaste forskningen” (Skolverket 2018a).

Enligt Skolverket ”är kärnan i en framgångsrik skolutveckling en utbildning på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Behovet av att förstå vad vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet innebär är stort inom skolan”. Skolverket menar på att det behövs kompetens i att förstå, tillämpa och hitta ett samspel mellan dessa båda kunskapskällor. ”För att omsätta skollagens krav på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet krävs ett forskningsbaserat arbetssätt, där form och innehåll i skolans och förskolans verksamhet bygger på bästa tillgängliga kunskap – evidens – bestående av dessa båda komponenter” (Skolverket 2018a).

Syftet med denna studie är att ta reda på vad det innebär att arbeta forskningsbaserat. Detta genom att undersöka hur det forskningsbaserade arbetssättet visar sig i verksamheten och hur pedagogerna sinsemellan överför sina kunskaper. Ger förskolecheferna stöd till att förskollärarna får ta del av den senaste forskningen? Får förskollärarna möjlighet att utveckla sina ämnes- och metodkunskaper samt att arbeta med kollegialt lärande?

”När Skolverket diskuterar forskningsbaserat arbetssätt är det viktigt att förstå några grundläggande begrepp: vetenskaplig grund, forskningsbaserat arbetssätt och evidens”. Även

kunskapssyn, systematiskt kvalitetsarbete, kollegialt lärande och livslångt lärande. Dessa begrepp kommer jag att förklara mer i avsnittet teoretiska utgångspunkter.

2. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

I detta avsnitt kommer jag att lyfta fram de teoretiska begrepp som innefattar i arbetet med vetenskaplig grund.

2.1 Vetenskaplig grund

Eva Minten, direktör för utbildning på Skolverket, nämner i sin artikel att vetenskap handlar om ett systematiskt utforskande av tillvaron vars yttersta mål är att ge en förståelse för och perspektiv på densamma. Att ifrågasätta och problematisera utgör vetenskapens motor. Hon menar på att i det vetenskapliga arbetet finns en strävan efter att kritiskt granska, pröva och sätta enskilda faktakunskaper i ett sammanhang. Problematiseringar av olika slag ger utrymme för diskussioner och öppnar för nya sätt att betrakta verkligheten. Inom vetenskapen finns en strävan efter såväl en teoretisk förankring och vidareutveckling som en empirisk grund. Ett växelspel mellan teori och empiri är ett centralt inslag (Skolverket 2013, s. 10).

Vetenskap utgörs av ett system av beprövade metoder förklarar Kroksmark för att så noggrant som möjligt undersöka, beskriva förstå och förklara verkligheten (Kroksmark 2014, s. 25).

Allt som görs i förskolans verksamhet ska vila på *vetenskaplig grund* och beprövad erfarenhet, så säger lagen förklarar Kroksmark. Kroksmark menar att i sin tur innebär detta att förskolans personal måste komplettera en pedagogisk kompetens med en forskande sådan på ett sådant sätt att dessa delar integreras i förskolans professionella arbete och identitet (Kroksmark 2014, s. 24).

2.2 Kunskapssyn

Kunskap kan sägas ha sin grogrund i vardagen i våra vanor och i det som upprepar sig skriver Författaren och Professor Bernt Gustavsson. Han menar att detta är kunskapens början, men att det bara är ena sidan av saken. Gustavsson hävdar att kunskapen började i människans undran. Liksom det lilla barnet upptäcker världen med stor förundran, så mötte människan världen i mänsklighetens barndom i form av myter och sagor påstår Gustavsson (Gustavsson 2002, s. 47–48).

Gustavsson nämner tre fåror i kunskapsutvecklingen och den första formen av kunskap är *episteme*, den andra *techne* och den tredje *fronesis*. Utgångspunkten för den allmänna kunskapsdefinitionen inom kunskapsteorin, som är *episteme*, är då beteckningen för vetande

förklarar Gustavsson. Den kan översättas med *vetenskaplig-teoretisk kunskap*. Gustavsson förklarar att den är till för att beskriva och förklara hur världen, naturen, samhället och människan är uppbyggda och fungerar. Den andra formen av kunskap, *techne*, den är förenad med hantverk och i förlängningen alla verksamheter som sysslar med tillverkning, framställning och skapande. Den formen av kunskap kan översättas med kunnandet, eller *praktisk-produktiv kunskap*. Den tredje formen, *fronesis*, förklarar Gustavsson är den formen av kunskap som skiljer mellan två slag av handlingar, ett som är ett medel för något annat och ett andra som innefattar ett syfte och ändamål. Den formen av kunskap som är förbunden med det mellanmänniska kan översättas med klokheden, eller *praktisk klokhed*. Gustavsson menar i sin tur att dessa tre former av kunskap kan avläsas som tre fåror i nutida diskussionen om kunskap. Alltså vetandet, kunnandet och klokheden står hela tiden i olika slags relationer till varandra. Gustavsson påstår att vi vill utbilda både vetande, kunnande och kloka medborgare i skolans verksamhet (Gustavsson 2002, s. 54-55).

Gustavsson förklarar ytterligare fyra former av kunskap som kom till år 1992. Den första formen är *faktakunskap* som innebär information, regler och konventioner, utan åtskillnad mellan ytlig och djup kunskap eller mellan olika sätt att förstå samma fenomen. Den andra formen är *förståelsekunskap* som i motsats till fakta innebär att ha kvalitativ karaktär, att förstå är att uppfatta mening eller innebörden i ett fenomen. Den tredje formen är *färdighetskunskap* som innebär att vi vet hur något ska göras och kan genomföra det. Den sista formen är *förtrogenhetskunskap* som bakgrundskunskap eller kunskapens tysta dimension i en kunskap som är förenad med sinnliga upplevelser och som kommer till uttryck i bedömningar (Gustavsson 2002, s. 23-24).

2.3 Evidens

Evidensbaserad praktik är ett allt vanligare begrepp i diskussionen om *vetenskaplig grund* och beprövad erfarenhet på utbildningsområdet. Enligt skolverket är ”*evidens* bästa tillgängliga kunskap och kan förstås som den kunskap som för tillfället är mest tillförlitlig”. ”När vi diskuterar och förhåller oss till olika vetenskapliga perspektiv och resultat och försöker omsätta denna kunskap i vår verksamhet kan vi tala om att vi arbetar evidensinformerat” (Skolverket 2018b). Enligt Minten syftar evidensbaserad praktik på de beslut som löpande tas i skolans vardag av lärare och rektor. Och praktiken ska i sin tur grundas på evidensbaserade

metoder, vilket är ett samlingsbegrepp för olika typer av insatser som till exempel lärare eller socialarbetare rekommenderas använda i sin vardag (Skolverket 2013, s. 12).

Magnus Levinsson, som är universitetslektor, förklarar att begreppet *evidens* anges i ordböcker ofta i termer som klarhet, visshet och obestridlighet som synonymer till *evidens*, vilket ger sken av att evidens är en form av bevis som inte går att motsätta sig. Detta förklarar enligt Levinsson varför beslut som påstås vara evidensbaserade ofta framstår som särskilt trygga och säkra (Levinsson 2013, s.15).

2.4 Forskningsbaserat arbetssätt

Skolverket menar på att ”*forskningsbaserat arbetssätt* är ett sätt att arbeta som grundas i bästa tillgängliga kunskap. Den kunskapen kan komma från akademisk forskning eller från annan systematisk dokumenterad kunskap som beprövad erfarenhet”. Men för att kunna arbeta på detta vis anser Skolverket att det krävs en ”undersökande kultur där professionen själva diskuterar, kritisk granskar, använder och utvärderar forskningsresultat utifrån sin erfarenhet och det sammanhang man befinner sig i. Detta bidrar till att bygga system som kontinuerligt lär och förbättrat sig, på alla nivåer i systemet, alltifrån huvudmannanivå till klassrum och barngrupp” (Skolverket 2018a).

2.5 Kollegialt lärande

Pedagogyrket bör kännetecknas enligt Åsén Nordström av ett kontinuerligt och systematiskt lärande där man lär av varandra. En nyckelfråga är att stimulera pedagoger att vidareutveckla former för professionsutveckling baserad på forskning och beprövad erfarenhet lokalt. Hon menar för att åstadkomma detta måste det skapas en miljö på skolorna där pedagogerna kan prata om sin verksamhet, känna sig trygga att lära och lära om, samt vara öppna för att ge och ta emot tankar och synpunkter. Åsén Nordström menar att kollegor behöver varandra i lärandeprocessen för att utvecklas i sitt professionella lärande. Hon påpekar vikten av att kompetensutveckling är således inget som man som pedagog klarar av själv. Att diskutera tillsammans och där man får möjlighet att kunskapa kring sitt uppdrag och blir utmanade i sina föreställningar, kan bidra till att man förnyar verksamheten. Enligt Åsén Nordström *är kollegialt lärande* vägen fram till att lösa uppgifter, formulera problem och kritisk granska inte bara andras utan även sitt eget (Åsén Nordström 2014, s. 130-131).

Kollegialt lärande är en sammanfattande term för olika former av professionsutveckling förklarar Minten där kollegor genom strukturerat samarbete tillägnar sig kunskaper i den dagliga praktiken. Minten lyfter fram att det centrala i *kollegialt lärande* är att de som deltar tränar att på ett systematiserat sätt ge varandra återkoppling på hur man utför olika uppgifter (Minten 2013, s. 25-26).

2.6 Systematiskt kvalitetsarbete

Enligt Skolverket är syftet med ett *systematiskt kvalitetsarbete* att synliggöra kvalitet och likvärdighet, vad vi gör, varför och vad det leder till. Skolverket förklarar genom att planera, följa upp, analysera, dokumentera och utveckla utbildningen då kan vi skapa och dela kunskap om vad som leder till framgång (Skolverket 2018c).

Skollagen innehåller ett tydligt krav på *systematiskt kvalitetsarbete*. Där framgår också att kvalitetsarbete på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. ”Elevernas vårdnadshavare, barn i förskolan och deras vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet. Rektorn och förskolechefen ansvarar för arbetet” (Skolverket 2010:800, kap 4 § 4).

Enligt Minten handlar *systematiskt kvalitetsarbete* i huvudsak om två grundläggande komponenter. Det första är att ha fokus på mål och det andra är att systematiskt utvärdera dessa mål för att kontrollera om de når den effekt som man initialt har önskat. Minten menar att detta betyder att man når det som var målet/målen (Minten 2013, s. 32).

2.7 Livslångt lärande

Enligt Wahlström är syftet med att bygga upp en struktur för *livslångt lärande* är att ge alla som vill möjligheter att förbättra sina kunskaper och kompetenser genom att se det som naturligt att regelbundet återvända till lärande och utbildning genom livet. Därför inbegriper man allt lärande under livet, både informellt och formellt lärande (Wahlström 2016, s. 119).

EU identifierar det *livslånga lärandet* med åtta nyckelkompetenser som är grundläggande för varje person i ett kunskapsbaserat samhälle. Den första är ”*kommunikation på modersmålet* vilket innebär förmågan att i både tal och skrift uttrycka och tolka begrepp, tankar, känslor, fakta och åsikter”. Den andra är *kommunikation på ett främmande språk* vilket är samma som

första men innefattar också förmedlingskompetens och interkulturell förståelse. Den tredje är *matematisk, vetenskaplig och teknisk kompetens* vilket syftar till goda räknekunskaper, en förståelse av naturens värld och förmåga att tillämpa kunskap och teknik på uppfattade mänskliga behov. Den fjärde är *digital kompetens* vilket innebär att säker och kritisk användning av informations- och kommunikationsteknik för arbete, fritid och kommunikation. Den femte är *lära att lära* vilket innebär förmågan att effektivt hantera sitt eget lärande, antingen enskilt eller i grupp. Den sjätte är *social och medborgerlig kompetens* vilket innebär förmågan att delta ändamålsenligt och konstruktivt i sitt sociala liv och arbetsliv och engagera sig aktivt och demokratisk delaktighet, i synnerhet i samhällen med allt större mångfald. Det sjunde är *initiativförmåga och företagande* vilket innebär förmågan att omsätta idéer i handling genom kreativitet, innovation och risktagande samt förmågan att planera och hantera projekt. Den sista nyckelkompetensen är *kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer* vilket innebär förmågan att uppskatta den kreativa betydelsen av idéer, upplevelser och känslor i ett antal medier som till exempel i musik, litteratur, visuell konst och scenkonst (EU 2006).

2.8 Sammanfattning

Flera av dessa begrepp är inskrivna i styrdokument för förskolan och styrdokumentet i sin tur fungerar som en teoretisk ram för förskolans verksamhet, som fokuserar på vad verksamheten ska bygga på. I läroplanen för förskolan, under avsnittet förskolans uppdrag, står det att ”Utbildningen i förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande” (Lpfö 2018, s. 7). Sedan, under avsnittet omsorg, utveckling och lärande, står det ”Utbildningen ska alltid vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet när det gäller såväl innehåll som arbetssätt” (Lpfö 2018, s. 10). Läroplanen för förskolan beskriver kunskap på följande sätt:

Kunskap är inget entydigt begrepp. Kunskap kommer till uttryck i olika former – såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet – som förutsätter och samspelar med varandra. Förskolans arbete ska inriktas på att ge utrymme för olika kunskapsformer och att skapa ett lärande där dessa former balanseras och blir till en helhet. Med ett temainriktat arbetssätt kan barnens lärande bli mångsidigt och sammanhängande (Lpfö 2018, s. 10).

Läroplanen för förskolan tar även upp, under avsnittet varje förskolas utveckling, vikten av att förutsättningar för att utbildningen ska utvecklas och hålla god kvalitet är genom rektorns ledning samt förskollärares ansvar för att undervisningen bedrivs i enlighet med målen i

läroplanen och arbetslagets uppdrag att främja barns utveckling och lärande. Det vill säga att en sådan utveckling kräver att rektorn och alla som ingår i arbetslaget systematiskt och kontinuerligt dokumenterar, följer upp, utvärderar och analyserar resultaten i utbildningen (Lpfö 2018, s. 11).

3. TIDIGARE FORSKNING

I detta avsnitt kommer jag att redogöra vad forskningen säger att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund. Därefter beskriva vad forskningen säger om skolutveckling.

Avslutningsvis kommer jag sammanfatta Frøbels pedagogiska filosofi som en ingång till förskolans läroplansteori.

3.1 Utbildning på vetenskaplig grund

Vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet infördes som begrepp 2010 för första gången i svensk skolhistoria, då den nya skollagen infördes skriver Kroksmark & Åman. De menar att kravet på ökad vetenskaplighet i skolan hör ihop med samhällets förändring och behov av utveckling. Alltså enligt Åman & Kroksmark förväntas lärare förhålla sig till innehåll och metoder som är vetenskapligt grundade i kunskap och som också omfattar olika typer av värderingar. De skriver att de som är verksamma i skolan ska förhålla sig aktiva till forskning för att ta beslut, undervisa och planera på vetenskaplig grund. Men Åman & Kroksmark konstaterar att bilden av en fungerande skola på vetenskaplig grund dock inte överensstämmer med tidigare forskning. Detta bidrar till att avsaknaden av organisatoriska och systematiska kopplingar till forskningsgrundad kunskap leder till otydlighet och osäkerhet vad utbildning på vetenskaplig grund betyder för såväl lärare, forskare, politiker som andra verksamma inom skolan förklarar Åman & Kroksmark (Åman & Kroksmark 2018, s. 199-200).

Professor Tomas Kroksmark hävdar att lärare är den akademiska utbildade profession som har det svagaste intresset för forskningsgrundad kunskap, nämner han i sin artikel. Förklaringen till detta är enligt Kroksmark att den forskning som görs å skolans vägnar sällan är relevant för det lokala skolans behov. Anledningen till lärarnas försiktiga hållning till vetenskap och forskning förklarar Kroksmark på två skilda sätt som är viktiga och avgörande. Den första förklaringen är att den forskning som gjorts av pedagoger under decennier har inte haft skolans "kritdamm" som sitt naturliga och främsta fokus. Alltså har forskningen gällt frågor som rört sig på en abstraktionsnivå och därmed har lärarna haft svårt att omsätta forskningen i praktiken. Den andra förklaringen är att lärare inte forskar själva. Kroksmark påstår att det saknas en historisk som utbildningsgrundad, vetenskaplig tradition inom läraryrket. Han menar att "om en sådan skulle komma till stånd är det nödvändigt att kopplingen mellan

lärarutbildningens forskning och forskning i läraryrket görs homogen så att lärare kan bedriva egen forskning i den lokala praktiken – där yrkesgruppen identifierar lokala kunskapsutvecklingsbehov, studerar dessa systematiskt, omsätter resultaten i den egna praktiken till att börja med, följer upp konsekvenser och effekter och till sist sprider forskningsinformationen till andra lärare och skolor” (Kroksmark 2010, s. 9–10).

3.2 Skolutveckling

Docent Hans-Åke Scherp hävdar att de hittills beskrivna definitionerna av skolutveckling utgår från att kvalitet är något som är direkt relaterat till elevernas lärprocess och till hur den organiseras och kommer till uttryck i lärmiljön. Det innebär att man förutsätter att olika lärprocesser och lärmiljöer är kvalitativt bättre än andra. Skolutveckling kan handla om att få fler på skolan att omfatta de arbetssätt som visat sig ge bättre resultat vad gäller elevernas lärande och utveckling (Scherp 2002, s. 8).

Genom att den pedagogiska personalen tillsammans diskuterar och reflekterar över undervisningen som grund för att lära ges möjligheter till ömsesidig kunskap och förståelse om elevers lärmiljö förklarar Scherp (Scherp 2002, s. 22). Han lyfter fram vikten av att lärandet inte stannar vid ett individuellt lärande hos några få av organisationens individer, utan att det blir till ett kollektivt gemensamt lärande. Han påpekar även att reflektion är en viktig fas i lärprocessen och arbetet i arbetslaget, där lärare möts och samverkar, har en central funktion i den lärande organisationen för lärares lärande. Enligt Scherp tar man inte bara ansvar för sitt eget lärande i en lärande organisation utan även för sina kollegors lärande. En grundpelare i en lärande organisation är enligt Scherp det lärande samtalet där man tillsammans med kollegor gemensamt kritiskt granskar varandras erfarenheter och lärdomar. Scherp skriver att det handlar om att ta reda på och samtala om de lärdomar som man redan byggt upp en och utröna inom vilka områden man skulle behöva bygga upp mer kunskap för att hantera vardagsverksamheten på ett bättre sätt. Scherp belyser att den så kallade tysta kunskapen handlar till stor del om att sätta ord till och medvetandegöra och ta reda på de lärdomar som redan finns. Han menar att det handlar också om att på ett medvetet sätt skapa ny kunskap. Han skriver ett ytterligare sätt att fördjupa den professionella lärprocessen är om att sätta lärdomarna i relation till mer vetenskapligt baserade lärdomar (Scherp 2002, s. 30-31).

3.3 Frøbels pedagogiska idéer till Sverige

Professor Johannes Westberg skriver i sin artikel att Friedrich Frøbels tyska kindergarten var den främsta förebilden för förskolor världen över under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet (Åkerlund 2011, s. 17). Enligt Westberg utvecklade Fröbel sina tankar om en kindergarten, ”en barnens trädgård eller park”, under 1830- och 1840-talen. Den första kindergarten hade som utgångspunkt i tysk romantik och naturfilosofi. Westberg menar att Fröbel formulerade sina pedagogiska tankar om en förskoleverksamhet som skiljde sig från skolans undervisning med hjälp av pedagogiska tänkare som Johann Gottlieb Fichte, Amos Johann Comenius, Jean-Jaques Rousseau och Johann Heinrich Pestalozzi. Det som uppfattades som grundläggande i Frøbels pedagogik var hans syn på leken. Det var enligt Fröbel en central aktivitet i kindergarten som måste ges tid, utrymme och stimulans. Westberg hävdar att enligt Fröbel skulle leken väcka barnets medvetenhet om eviga och gudomliga sanningar om bland annat harmoni och enhet. Detta skulle ske under ledning av en utbildad och moderlig lärarinna (Åkerlund 2011, s. 19-20).

Under 1860-talet tillämpade Frøbels kindergartenpedagogik de första förskolorna som i Sverige var småbarnsskolor skriver Westberg. Syftet med småbarnsskolorna enligt Westberg var att fostra barnen genom en skolliknande undervisning i bland annat läsning, skrivning och matematik. Småbarnsskolorna kommer ursprungligen från en engelsk förskoleform. Westberg skriver att under andra hälften av 1800-talet förändrades småbarnsskolornas verksamhet och så kallade ”frøbelska leksaker” inkluderades i undervisningen (Åkerlund 2011, s. 20-21).

Sammanfattningsvis visar Westberg studie att Frøbels kindergartenpedagogik tolkades som en tämligen strikt och formaliserad pedagogik. Den var inte bara en inspirationskälla, eller en modell, för de svenska förskolorna utan också en viktig legitimerad funktion. Men i och med att Tysklands position förändrades i samband med nazisternas maktövertagande, andra världskriget och förintelselägren, marginaliserades också Fröbel i den svenska barnträdgårdsrörelsen. Den tyska kulturen hade förlorat sin ställning inom den svenska förskolepedagogiken skriver Westberg (Åkerlund 2011, s. 36-37).

3.4 Förskolans Läroplansteori

Professor Ninni Wahlström nämner att barnträdgårdsverksamheten inspirerades av pedagogen Friedrich Fröbel pedagogiska filosofi om små barns utveckling och lärande, runt förra sekelskiftet. Denna första läroplansperiod i början av 1900-talet kallades ”det goda hemmets

och hembygdens läroplan”. Enligt Wahlström hade den verksamheten en nära anknytning till naturen och närsamhället (Wahlström 2016, 126-127).

I början av 1970-talet föreslog Barnstugeutredningen att beteckningen *förskola* ska användas som ett gemensamt begrepp för de båda verksamheter som då kallades för daghem respektive leksskola. Barnstugeutredningen fick i uppdrag att arbeta fram att det samlade begreppet *förskola* ska framför allt markera den gemensamma pedagogiska grundsynen. Wahlström skriver att förskolans pedagogiska verksamhetens riktlinjer byggdes på tre teoretiska utgångspunkter. Det första var att Barnstugeutredningen intresserade sig för molekylärbiologisk teoribildning för att förstå hjärnans system för inläring och lagring av kunskaper. Det andra var att det pedagogiska programmet för förskolan byggdes på Jean Piagets kognitiva stadieteori. Det tredje var Erik H. Eriksons utvecklingspsykologiska teori om åtta stadier som varje individ genomlever och lär sig bemästra under sin livscykel (Wahlström 2016, s. 99–100).

Förskolan etablerades som en heldagsinstitution för barn från och med 1970-talet berättar Wahlström då baserades verksamheten på ett pedagogiskt program (Wahlström 2016, s. 99–100). På 1980-talet beslutade riksdagen att en förskola som skulle omfatta alla barn från ett och ett halvt års ålder skulle finnas fullt utbyggd år 1991. Under den här perioden etablerades familjedaghem och deltidsförskolor som viktiga inslag i kommunernas utbud av barnomsorg. ”Samtidigt gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att utarbeta ett pedagogiskt program för förskolan som skulle bilda en ram för förskolans pedagogiska verksamhet” skriver Wahlström. (Wahlström 2016, s. 102).

Mitten av 1990-talet ställdes kunskapsbegreppet i fokus i en statlig utredning om nya läroplaner. Läroplanskommittén arbetade med två olika direktiv. I det första direktivet till kommittén skriver regeringen att en ”närmare analys av begreppen kunskap och bildning bör ligga till grund för översynsarbetet” (SOU 1992:94, s. 324). I det andra direktivet anger den då nytillträdde borgerliga regeringen att kommitténs arbete ”skall vila på aktuell forskning om inläring, begreppsbildning och så vidare” (SOU 1992:94, s. 331). Statens offentliga utredningar (SOU, 1997:157) beskriver förskolans uppdrag på följande sätt:

Det handlar om en pedagogisk verksamhet för barn från ett till och med fem års ålder; barn som befinner sig i en av de mest utvecklingsintensiva perioderna i

människans liv. Målen i läroplanen anger förskolans viljeinriktning och ambitioner. Det är mål med utgångspunkt i det tidiga lärandet när kroppen, känslolivet, de sociala och kognitiva förmågorna växer och utvecklas som mest. En viktig fråga är därför hur barns växande och lärande i förskolan ska förstås (SOU 1997:157, s. 46).

Enligt Författaren och Professor Bernt Gustavsson vidgades och problematiserades begreppet kunskap för första gången i 1992 års läroplanskommitté, Skola för bildning. Då gjordes en åtskillnad mellan fyra olika former av kunskap: faktakunskap, förståelsekunskap, färdighetskunskap och förtrogenhetskunskap. Gustavsson förklarar att detta gjordes i samband med att hela skolsystemet decentraliseras, innehållsangivningen krympte och begreppet bildning åter introducerades (Gustavsson 2002, s. 23–24).

Även under detta årtionde, 1990-talet, skriver Elisabeth Åsén Nordström i sin avhandling att i samband med att grundskolan och förskolan fick nya läroplaner lyftes det kollegiala lärandet och pedagogernas behov av gemensam reflektion fram som ett sätt att utveckla verksamhetens kvalitet. Hon menar att denna form av samtal skulle stödja lärares och pedagogers behov av reflektion som verktyg för verksamhetsutveckling och samtalsformen skulle ha fokus på det lärande som gruppen gemensamt skapade under samtalet (Åsén Nordström 2014, s. 129).

År 1998 fick förskolan ett måldokument som ersatte det pedagogiska programmet för förskolan och ska kallas läroplan. Från att förskolan i *Pedagogiska programmet för förskolan* har erbjudit barnen ett visst innehåll i verksamheten är det i *Läroplanen för förskolan* (Lpfö 98) i stället det enskilda barnet som ska ledas i sin utveckling mot vissa förutbestämda mål (Wahlström 2016, s. 110). Tio år efter att förskolan fick sin första läroplan gav regeringen Skolverket i uppdrag att förtydliga läroplanen för förskolan. Syftet var att ett förstärkt pedagogiskt arbete ska bidra till att förbereda barn för deras framtida skolgång (Wahlström 2016, s. 122). Wahlström påstår att ett behov att effektivisera undervisningen och öka måluppfyllelsen i skolan (Wahlström 2016, s. 150). Detta år infördes den nya skollagen som fastställer att all utbildning ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet (Skolverket 2010:800, kap 1 § 5). Tolkningen av denna nya lagparagrafen enligt Wahlström är att såväl undervisning som utbildning ska vara forskningsbaserad, det vill säga att det ska finnas stöd i forskningen både för de metoder för undervisning som skolan använder och för det kunskapsinnehåll som skolan lär ut (Wahlström 2016, s. 150). Wahlström skriver att på

hundra år har förskolan flyttat sin verksamhet från barnträdgården med hemmet, modern och naturen som förebild, till att bli ett allt viktigare första steg i skolgången för elever i Sveriges skolor (Wahlström 2016, s. 128)

Sammanfattningsvis handlar alltså läroplansteorin i grunden om en viss uppfattning om vad som bör räknas som viktiga kunskaper i ett visst samhälle vid en viss tidpunkt väljs ut och representeras i läroplanen skriver Wahlström. Hon menar att ”varje läroplan strävar efter att belysa viktiga frågor i sin omvärld, ger läroplanen i sig en bild av sin omvärld i koncentrat, där dominerande frågeställningar och ideologier från den aktuella tidsepoken blir synliga” (Wahlström 2016, s. 13).

4. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

Syftet med denna uppsats är att söka svar på vad det innebär att förskolan ska vila på en vetenskaplig grund samt hur man gör för att tillämpa detta i verksamheten.

Min forskningsfråga som min studie ska baseras på samt mina frågeställningar är:

Forskningsfråga:

- *Vad innebär det att förskolans verksamhet ska vila på vetenskaplig grund?*

Frågeställningar:

- *Hur gör man en förskola på vetenskaplig grund?*
- *Ger förskolecheferna stöd till att förskollärarna får ta del av den senaste forskningen?*
- *Får förskollärarna möjlighet att utveckla sina ämnes- och metodkunskaper samt att arbeta med kollegialt lärande?*

5. METOD

Studien bygger på en kvalitativ datainsamling. Valet grundas sig i att den kvalitativa metoden är lämpligare för min studie därför att forskningsfrågan handlar om att undersöka hur förskollärare uppfattar mening med vetenskaplig grund och hur de förstår sin verksamhet i relation till skollagar och läroplan vilket är svårt att undersöka på ett djupare plan med exempelvis en kvantitativ metod. Runa Patel och Bo Davidson förklarar att med kvalitativ forskning menar man forskning där datainsamlingen fokuserar på t ex data i form av kvalitativa intervjuer och tolkade analyser, oftast verbala analysmetoder av textmaterial (Patel och Davidson 2011, s. 13-14).

5.1 Urval

Fyra förskollärare intervjuades med olika lång yrkeserfarenhet för att jämföra hur de ser på att förskolan ska vila på en vetenskaplig grund. Jag skickade email till förskolecheferna på respektive förskola och informerade om min studie samt att jag ville intervjua förskollärare. Av fem kontaktade förskolor fick jag svar från två. I mitt informationsbrev som jag mailade ut till respektive förskola stod det att om man inte samtycker till att medverka i studien så kunde man bortse från detta brev (se bilaga 2). De tre förskolor som jag inte fick svar ifrån antog jag att de inte ville medverka av olika skäl. Jag gav ansvaret till förskolecheferna att fråga förskollärarna om de ville medverka i min studie. När jag väl hade fått svar från båda förskolecheferna om vilka som var intresserade att medverka tog jag i kontakt med de två första förskollärarna själv och bokade tid med dem. De två andra förskollärarna hade jag och förskolechefen bestämt tiden. Förskolorna ligger i samma kommun.

De fyra förskollärarna arbetade på två förskolor i samma enhet. Jag kommer att i resultatet benämna dem med de fingerade namnen Anna, Frida, Maria och Sara. Relevant för denna studien att veta är att Anna har jobbat som förskollärare i 20 år, Frida har jobbat som förskollärare i fyra månader, Maria har jobbat som förskollärare i tre år och Sara har jobbat elva år i förskolan men har jobbat som förskollärare i fyra månader. Anna och Frida arbetar på samma förskola men på olika avdelningar. Maria och Sara arbetar på den andra förskolan men också på olika avdelningar.

5.2 Datainsamling

Jag har valt att använda mig av kvalitativ intervju som undersökningsmetod. Vilket enligt Patel & Davidson syftar till att intervjuaren och intervjupersonen är båda medskapare i ett samtal. Detta innebär att upptäcka och identifiera egenskaper och beskaffenheten hos något som t. ex den intervjuades livsvärld eller uppfattningar om något fenomen (Patel & Davidson 2011, s. 82). Detta i sin tur innebär i min studie att få förskollärarnas uppfattningar, om att förskolans verksamhet ska vila på vetenskaplig grund. Jag använde mig av en intervjuguide (se bilaga 1) där jag ställde frågorna i en bestämd ordning som enligt Patel & Davidson är en hög grad av standardisering (Patel & Davidson 2011, s. 81).

5.3 Genomförande

Intervjuerna genomfördes på de olika förskolorna där förskollärarna arbetade. Alla intervjuer genomfördes på platser där vi kunde sitta ifred och vara ostörda. Varje intervju tog mellan 20-45 minuter. Innan jag påbörjade en intervju frågade jag om det gick bra att jag spelade in vårt samtal. Under intervjuerna använde jag mig av ljudinspelning via mobilen. Detta för att det blev lättare att kunna fokusera på personen jag intervjuar istället för att sitta och titta ner i ett anteckningsblock.

5.5 Bearbetning och analys av insamlade data

Allt inspelat material har jag lyssnat igenom flera gånger. Jag gjorde inte en transkribering där jag skrev ner allting ordagrant utan jag gjorde en meningskondensering. Detta innebär att jag skrev ner alla teoretiska begrepp (se teoretiska utgångspunkter) och under varje begrepp skrev jag ner det som intervjupersonen hade sagt för att tydligt se vad som sas och kunna se gemensamma svar. Detta redovisas under avsnittet resultat.

5.6 Etiska ställningstaganden

Studien uppfyller Vetenskap rådets etiska riktlinjer vilket är *informationsbrevet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet* (Patel & Davidson 2011, s. 62-63). Vilket innebär att jag först och främst informerade respektive förskolechef på förskolan om den aktuella forskningsuppgiftens syfte, detta skedde via email. I det mailet bifogade jag *informerat samtycke* där det står att deltagarna i min studie har rätt att själva bestämma över sin medverkan och att de får avbryta när de vill. Jag informerade även om att man får vara anonym och att endast jag kommer att ha tillgång till personuppgifterna och att det endast

kommer att användas för mitt forskningsändamål. Hade även med intervjufrågorna så de kunde förbereda sig innan jag kom.

6. RESULTAT

I detta avsnitt redogör jag för det som framkommit i intervjuerna med förskollärarna. Jag försöker här besvara min forskningsfråga.

- Vad innebär det att förskolans verksamhet ska vila på vetenskaplig grund?

Frågan besvaras genom att resultatet kopplas samman med de teoretiska utgångspunkterna som jag har redovisat.

6.1 Vad innebär det att förskolans verksamhet ska vila på vetenskaplig grund?

6.1.1 Vetenskaplig grund

Anna uttrycker en osäkerhet över om Skolverket och forskare har samma syn på vetenskaplig grund. Medan Frida och Maria uttrycker att via vetenskap får man kunskap inom ett visst område och får en att tänka hur man ska applicera det till verksamheten. Det visar sig i följande uttalande:

Anna Vet inte riktigt om skolverket och forskare har samma syn om vetenskaplig grund än idag och vad det innebär.

Frida Det som en gång var en sanning är inte alltid sanning.

Forskning är alltid baserat på ett sorts urval, det kan funka i vissa sammanhang men man kan inte alltid applicera det. Då får man tänka, går det att applicera i de här förhållandena eller går det inte.

Hur vi arbetar måste vi tänka stämmer det överens med läroplanen och har vi stöd från forskningen.

Att man måste tänka kan vi göra på något annat sätt och blir det bra för barnen.

Maria Jag får kunskap av det vetenskapliga.

Deras citat kan utifrån min teori tolkas som det Kroksmark menar att förskolans personal måste komplettera en pedagogisk kompetens med en forskande sådan på ett sådant sätt att dessa delar integreras i förskolans professionella arbete och identitet (Kroksmark 2014, s. 24). Men Anna upplever att det inte är mycket arbete inom detta område nu jämfört med den förra chefen de hade. Då hade de forum där man mötes en gång i veckan och pratade om frågor som var relevant för förskoleverksamheten, men när de bytte chef försvann det. Anna berättar vikten av att det beror på vilken chef man har. Det kan även ha att göra med att chefen har fler förskolor att ta hand om och då hinns det inte med. Anna önskar mer sådana forum och fortbildning. Men Frida upplever att det blir problematiskt att omsätta teori till praktik

eftersom det kanske inte alltid går att applicera på den verksamheten man befinner sig i. Frida berättar om ett exempel att i genuspedagogiken står det vissa saker i böckerna men det är inte alltid möjligt att genomföra i praktiken.

6.1.2 Kunskapssyn

Anna berättar att läsa forskning inom exempelvis anknytningsteori eller inom digitalisering då får man kunskap. Maria berättar däremot att innan hon började att plugga hade hon ingen aning hur man jobbade med barn. Hade hon gått och jobbat på en förskola utan utbildning hade hon tänkt att det var bara lek. När hon väl började universitetet då insåg hon att det var mycket mer än så och ville bara fortsätta. Därför kan det vara svårt att jobba med personer utan utbildning som kanske inte har en aning om att det finns en läroplan eller tolkar den på fel sätt. Deras uttalande kan utifrån min teori tolkas som det Gustavsson påstår att vi vill utbilda både vetande, kunnande och kloka medborgare i skolans verksamhet (Gustavsson 2002, s. 54-55). Han skriver om vikten av att ha dessa tre former av kunskap som Gustavsson redogör i sin studie, episteme, techne och fronesis, som han menar kan avläsas som tre fåror i nutida diskussionen om kunskap. Alltså vetandet, kunnandet och klokheten står hela tiden i olika slags relationer till varandra. (Gustavsson 2002, s. 54-55). Därför är det viktigt att det finns utbildad personal i förskolan som besitter alla de tre kunskapsformerna som Gustavsson beskriver. Eftersom med hjälp av dem kan personalen i förskolan lättare ha kunskap om exempelvis läroplanen. Då får vi vetande, kunnande och kloka förskollärare och barnskötare i förskolan.

6.1.3 Evidens

Anna berättar om den gången för några år sedan när det var mycket prat om vilken inskolningsmetod man skulle ha på förskolan. Då vart hon tvungen att läsa på om anknytningsteori och en kollega hade erfarenhet om de två olika inskolningsmetoderna, föräldraaktiv inskolning (tre-dagars inskolning) och klassisk inskolning (två veckors inskolning). Hennes uttalande kan utifrån min teori tolkas som det Skolverket påpekar att *evidens* är bästa tillgängliga kunskap och kan förstås som den kunskap som för tillfället är mest tillförlitlig. ”När vi diskuterar och förhåller oss till olika vetenskapliga perspektiv och resultat och försöker omsätta denna kunskap i vår verksamhet kan vi tala om att vi arbetar evidensinformerat” (Skolverket 2018b). Det är detta Anna och hennes kollegor gjorde när de skulle välja vilken inskolningsmetod de skulle ha på förskolan. Med hjälp av forskningen och kollegans erfarenhet valde de att ha föräldraaktiv inskolning på förskolan.

6.1.4 Forskningsbaserat arbetssätt

Anna berättar att svårigheten med att arbeta forskningsbaserat är att man inte har så mycket tid, det är för stora grupper och att man ofta måste alltid släcka bränder alltså att få det lilla att gå runt. Frida tycker att svårigheten med forskning är att det finns många olika lärosäten i Stockholm och hon tycker att forskningarna säger emot varandra. Maria berättar att hon upplever att det inte är många som är intresserade av forskning. Hon upplever att det är en svårighet att hamna med pedagoger som inte är intresserade eller kan något om pedagogik. Sara tycker att svårigheten med forskning är att det kan vara svårt att få grepp om det och att det är svårt att applicera det i verksamheten. Hon menar att när det blir för mycket vetenskap och många svårhanterliga ord då måste man försöka tolka de här olika texterna. Det berättar de i följande uttalande:

Anna Tyvärr idag så är det inte så mycket som läggs på det pedagogiska utan det är mycket mer på det organisatoriska, att allt ska rulla.

Frida Forskning är en sak, teori en annan och praktik är lite annorlunda.

Maria Man har alltid det i bakhuvudet det man läste på universitet.

Deras citat kan utifrån min teori tolkas som det Skolverket menar att ”*forskningsbaserat arbetssätt* är ett sätt att arbeta som grundas i bästa tillgängliga kunskap. Den kunskapen kan komma från akademisk forskning eller från annan systematisk dokumenterad kunskap som beprövad erfarenhet” (Skolverket 2018a).

Frida berättar att hon använder forskningen i olika situationer om det är användbart. Beror på vilken barngrupp man har. Frida tar upp ett exempel när det är samling jobbar man med att barnen ska lyckas och känna att det blir meningsfull, utgå ifrån deras intresse för forskningen säger att om barnen får utforska sina egna frågor så blir de mer engagerade.

Maria berättar att hon läser forskningen när det behövs om hon jobbar med något specifikt ämne tillsammans med barnen. Hon berättar att hon inte hinner läsa på arbetstid. Man har alltid det i bakhuvudet det man läste på universitet. Hon fyller på sin egen väska med forskning och ser med nya glasögon. Hon planerar inte aktiviteter utifrån vad forskningen säger utan kopplar till forskningen efteråt när aktiviteten är gjord. Om det är en aktivitet som görs under dagen går hon sedan och läser om det. Hon berättar att det är svårt att i en aktivitet

att fokusera på en forskning eftersom i en aktivitet innehåller så många olika saker t ex matematik, språk och så vidare medan forskning oftast fördjupar sig endast i en av sakerna.

Sara läste mycket forskning under utbildningen men inte lika ofta nu. Men försöker att hinna med att läsa då och då till exempel i förskoletidningen. Hon hinner inte läsa på arbetstid utan gör det hemma. Om hon finner att något är användbart då kan hon föra in det i verksamheten även på den planerade aktiviteten. Det som hon lärde sig på utbildningen har man med sig hela tiden och den forskning man läste då. Hon tycker att det alltid pratas om läroplanen och andra styrdokument.

Dessa uttalande kan utifrån min teori tolkas som det Skolverket påpekar att kunna arbeta på detta vis då krävs det en ”undersökande kultur där professionen själva diskuterar, kritisk granskar, använder och utvärderar forskningsresultat utifrån sin erfarenhet och det sammanhang man befinner sig i. Detta bidrar till att bygga system som kontinuerligt lär och förbättrat sig, på alla nivåer i systemet, alltifrån huvudmannanivå till klassrum och barngrupp” (Skolverket 2018a).

6.1.5 Kollegialt lärande

Anna påpekar vikten av kollegialt lärande i följande uttalande:

Anna Kollegialt lärande är något som är väldigt viktigt och vi kan lära oss mycket av varandra.

I de bästa världar har vi förskollärare planeringstid fyra till fem timmar, exempelvis en timme varje dag.

Hennes citat kan utifrån min teori tolkas som det Åsén Nordström menar att kollegor behöver varandra i lärandeprocessen för att utvecklas i sitt professionella lärande. Hon påpekar vikten av att kompetensutveckling är således inget som man som pedagog klarar av själv. Att diskutera tillsammans och där man får möjlighet att kunskapa kring sitt uppdrag och blir utmanade i sina föreställningar, kan bidra till att man förnyar verksamheten. Enligt Åsén Nordström är *kollegialt lärande* vägen fram till att lösa uppgifter, formulera problem och kritisk granska inte bara andras utan även sitt eget (Åsén Nordström 2014, s. 130-131).

Anna berättar att de har planeringstid tillsammans med arbetslaget varannan vecka i en timme och tjugo minuter. Då delar de sina erfarenheter och kunskaper på planeringstiden tillsammans med kollegor men det är för sällan och för lite tid till det. Alla förskollärare på

förskolan har en gång i veckan en timmes reflektion tillsammans den kallas för pedagogisk utvecklings tid, PUT. Anna påpekar vikten av att alla kollegor tänker lika eller ha samma mål i verksamheten och att det kan bli svårt när man arbetar med någon utan utbildning. Anna berättar att under reflektionstiden tillsammans med arbetslaget går man ofta igenom kalender och tittar på vad som behövs göras. Vissa saker kommer uppifrån med direktiv att de måste läsa igenom något inför APT, arbetsplatsträff. Anna tycker att det är viktigare att sitta bara förskollärare än att sitta med barnskötare på reflektionstid så det slipper ta mer tid ifrån barngruppen. På PUT tiden kan man prata om tex vilka arbetsmetoder som funkar och vilket förhållningssätt man ska ha i verksamheten.

Det bästa berättar Anna under hennes 20 år som förskollärare var när hon jobbade ihop med en annan förskollärare då var de fyra pedagoger på en barngrupp på 26 barn. Då kunde de dela på ansvaret och bolla med varandra och de kunde även ge tid till varandra för att kunna gå in under dagen och planera. Anna hade då som mest planeringstid, minst två och en halv- till tre timmar varje vecka. Hon säger att det var:

Anna Väldigt givande att jobba så.

Hon uttrycker att det var skönt att ha någon att falla tillbaka till och inte alltid behöva vara på topp. Hon påpekar vikten av att ha planeringstid för att kunna göra det man är utbildad för.

Frida upplever också att det är för lite tid för reflektion med arbetslaget. På hennes reflektionstid tillsammans med sina kollegor görs det som är mest akut eller att förbereda något, dokumentation eller om man behöver prata om något. På reflektionstiden kan Frida dela med sig av sina erfarenheter och reflektera om olika frågor som rör verksamheten.

Maria däremot berättar att de har reflektionstid inplanerat i schemat och har det en gång i veckan tillsammans med arbetslaget. En timme pratar de om vad de har gjort och hur de ska gå vidare och om det är något som behövs prata om som har med avdelningen att göra. Hon upplever också att det är väldigt lite tid för reflektion eftersom man har så mycket att prata om och tiden går väldigt fort på en timme. Maria berättar att hon inte brukar gå fram till kollegor och berätta om den forskning hon har läst. På grund av att hon inte har haft kollegor som är intresserade och kollegor som inte vet vad pedagogik är vilket gör det svårt för henne att förmedla sina kunskaper och erfarenheter. Det ser hon som en svårighet. Maria har varit

tvungen att fokusera på dokumentation och berätta vad som behövs göras än att prata om forskning.

Sara berättar att en gång i veckan har de reflektionstid med arbetslaget. Då går de igenom hur veckan har varit och hur de har uppnått dem mål som de har satt upp för veckan och sedan planera inför kommande vecka. De ska börja med PUT för förskollärare och även en till reflektionsgrupp där både förskollärare och barnskötare är blandade. Sara berättar att de delar erfarenheter genom att man berättar det man varit med om. Hon säger att:

Sara Alla får komma med idéer.

Sedan provar iden och ser vad som händer. Man bollar tillsammans med kollegorna om den iden man kommer på och frågar vad de tror och tycker, om det funkar att göra i verksamheten. Hon uttrycker att det är skönt att jobba med äldre som har jobbat länge för att ta del av deras erfarenheter och kunskaperna

Dessa uttalanden kan utifrån min teori tolkas som det Minten lyfter fram att det centrala i kollegialt lärande är att de som deltar tränar att på ett systematiskt sätt ge varandra återkoppling på hur man utför olika uppgifter (Minten 2013, s. 25-26). Vilket alla förskollärarna här påvisar i sina uttalanden sker via deras reflektionstid med arbetslaget. Även Åsén Nordström påpekar att pedagogyrket bör kännetecknas av ett kontinuerligt och systematiskt lärande där man lär av varandra (Åsén Nordström 2014, s. 130-131).

6.1.6 Systematiskt kvalitetsarbete

Anna berättar att de använder en plattform som heter Infomentor och där sker all slags av dokumentation. Hon har exempelvis skrivit om det som är aktuellt för barngruppen som till exempel skriva sig till lärande (stl), bornholmsmodellen och så vidare. Där förklarar hon varför man arbetar med detta tillsammans med barnen som hon uttrycker i följande uttalande:

Anna Via Infomentor kan man länka den senaste forskningen... Att det gagnar deras språkutveckling

Maria berättar att via dokumentationen kan hon förmedla den senaste forskningen till kollegorna förutsatt att de läser det hon har dokumenterat. Även Frida berättar vikten av att det måste dokumenteras hela tiden. Deras uttalanden kan utifrån min teori tolkas som det Skolverket skriver att syftet med ett systematiskt kvalitetsarbete är att synliggöra kvalitet och

likvärdighet, vad vi gör, varför och vad det leder till. Skolverket förklarar genom att planera, följa upp, analysera, dokumentera och utveckla utbildningen då kan vi skapa och dela kunskap om vad som leder till framgång (Skolverket 2018c).

6.1.7 Livslångt lärande

Anna upplever att det är inte lika mycket utbildning nu sen företaget bytte ägare. Men Annas chef lämnar alltid en ny upplaga av tidskriften Förskoletidningen inne på personalrummet för personalen som är intresserade ska få läsa om det senaste som skrivs inom förskole branschen. Som hon uttrycker i följande uttalande:

Anna Att lära sig nytt är nödvändigt för att man ska tycka att jobbet är kul

Anna menar att det är viktigt att man inte stagnerar och fastnar i något utan att det finns progression och att man utvecklas. Hon tycker att det blir mer filosofiskt i förskolan nu men om några år kanske det är något nytt. Anna tycker det är viktigt att hänga med i utvecklingen.

Maria uttrycker att hon önskar att man kunde få mer utbildningar och tycker att ibland får man tjata sig fram för att kunna gå på någon kurs. Hon anser att det är viktigt att få med sig cheferna. Sara upplever att hon får bra stöd från chefen och får handledning en gång varje vecka. Där får hon chans att bolla idéer tillsammans med chefen och får förslag på vad hon ska tänka på i sitt arbete som förskollärare. Hon berättar att förskolechefen sitter även med på reflektionstiden och ger förslag till dem om olika saker angående verksamheten.

Deras uttalande kan utifrån min teori tolkas som det Wahlström skriver att ge alla som vill möjligheter att förbättra sina kunskaper och kompetenser (Wahlström 2016, s. 119). Alla förskollärarna uttrycker att förskolechefen spelar en viktig roll i det livslånga lärandet. Eftersom det är de som kan ge förskolepersonalen möjlighet att få fortbildning, läsa forskningsbaserade artiklar och få planeringstid för att förskollärarna ska kunna hinna med att uppfylla sitt uppdrag. Enligt dem beror det på vilken chef man har, är förskolechefen intresserad eller om de har tid. Eftersom vissa förskolechefer har oftast ansvar för fler än bara en förskola.

Sammanfattningsvis som svar på min forskningsfråga, vad innebär det att förskolans verksamhet ska vila på vetenskaplig grund? Krävs det en förskollärare som kan komplettera en pedagogisk kompetens med en forskande sådan på ett sådant sätt att dessa delar integreras i

förskolans professionella arbete och identitet. Utbilda både vetande, kunnande och kloka förskollärare i förskolans verksamhet. Kunna inta olika vetenskapliga perspektiv och resultat och försöka omsätta denna kunskap i vår verksamhet. Det krävs även en undersökande kultur där professionen själva diskuterar, kritisk granskar, använder och utvärderar forskningsresultat utifrån sin erfarenhet och det sammanhang man befinner sig i. Det krävs också att kollegor diskutera tillsammans och där man får möjlighet att kunnas kring sitt uppdrag och blir utmanade i sina föreställningar, kan bidra till att man förnyar verksamheten. Vikten av att planera, följa upp, analysera, dokumentera och utveckla utbildningen för att skapa och dela kunskap om vad som leder till framgång. Även viktigt att ge alla som vill möjligheter att förbättra sina kunskaper och kompetenser. Utifrån mitt resultat visar det sig att förskollärarna inte kan uppfylla dessa krav eftersom det finns för lite planeringstid, det är för stora barngrupper och svårt att applicera forskningen till praktiken. De får inte heller möjlighet till fortbildning och läsa forskningsbaserade artiklar.

6.2 Validitet och reliabilitet

Studien har en god reliabilitet och god validitet på grund av att jag använde mig av standardiserade intervjuer och att jag spelade in intervjuerna. Jag valde även ut en grupp informanter som var väl insatta i det problemområde jag skulle undersöka. Patel & Davidson skriver för att ett instrument ska ha god validitet är genom att de begrepp man har funnit i litteraturstudier för det studerade området, översätta de till enskilda frågor i en intervju och att någon som är väl insatt i vårt problemområde får granska instrumentet. De skriver även att via standardiserade intervjuer ger god reliabilitet och genom att lagra verkligheten med hjälp av inspelningar i form av ljud kan vi ta den i repris så många gånger vi behöver för att försäkra oss om att vi har uppfattat allt korrekt (Patel & Davidson 2011, s 103-104).

7. DISKUSSION

I detta avsnitt försöker jag här besvara mina frågeställningar.

- Hur gör man en förskola på vetenskaplig grund?
- Ger förskolecheferna stöd till att förskollärarna får ta del av den senaste forskningen?
- Får förskollärarna möjlighet att utveckla sina ämnes- och metodkunskaper samt att arbeta med kollegialt lärande?

Frågorna besvaras genom att resultatet kopplas samman med tidigare forskning som jag har redovisat.

7.1 Resultat diskussion

Syftet med min undersökning var att undersöka vad det innebär att förskolan ska vila på en vetenskaplig grund samt hur man gör för att tillämpa detta i verksamheten. Även undersöka hur förskollärare uppfattar mening med vetenskaplig grund och hur de förstår sin verksamhet i relation till skollagar och läroplan.

7.1.1 Hur gör man en förskola på vetenskaplig grund?

I mitt resultat kan jag se att det blev problematiskt när kravet på att förskolan ska vila på vetenskaplig grund infördes. För att detta ska fungera innebär det att det måste finnas kunskap, tid och stöd från förskolechefen som alla förskollärare uttrycker. Det konstaterar även Åman & Kroksmark att detta bidrar till att avsaknaden av organisatoriska och systematiska kopplingar till forskningsgrundad kunskap leder till otydlighet och osäkerhet vad utbildning på vetenskaplig grund betyder för såväl lärare, forskare, politiker som andra verksamma inom skolan förklarar Åman & Kroksmark (Åman & Kroksmark 2018, s. 199-200). Kroksmark hävdar att lärare är den akademiska utbildade profession som har det svagaste intresset för forskningsgrundad kunskap (Kroksmark 2010, s. 9–10). Detta är på grund av det som alla fyra förskollärare uttrycker att det är för stora barngrupper, för lite planeringstid och svårt att applicera forskningen till praktiken. Förklaringen till detta är enligt Kroksmark att den forskning som görs å skolans vägnar sällan är relevant för det lokala skolans behov. Han menar alltså att forskningen har gällt frågor som rört sig på en abstraktionsnivå och därmed har lärarna haft svårt att omsätta forskningen i praktiken. Den andra förklaringen är att lärare inte forskar själva (Kroksmark 2010, s. 9–10).

7.1.2 Ger förskolecheferna stöd till att förskollärarna får ta del av den senaste forskningen?

Alla fyra förskollärare uttrycker vikten av att det är förskolechefens ansvar att se till att förskolepersonalen får möjlighet att gå på fortbildning, läsa forskningsbaserade artiklar och få planeringstid för att förskollärarna ska kunna hinna med att uppfylla sitt uppdrag.

Förskolechefen spelar en viktig roll i arbetet med vetenskaplig grund på förskolan vilket står klart och tydligt i skollagen. Wahlström tolkar denna lagparagraf såväl undervisning som att utbildningen ska vara forskningsbaserad, det vill säga att det ska finnas stöd i forskningen både för de metoder för undervisning som skolan använder och för det kunskapsinnehåll som skolan lär ut (Wahlström 2016, s. 150). Men detta brister på grund av att förskolechefen har oftast ansvar för fler än en förskola och hinner inte med att ge det stöd förskollärarna behöver. Då blir det mer fokus på det organisatoriska, att verksamheten ska gå runt och fungera, istället för att fokusera på pedagogiska frågor och hur man ska arbeta forskningsbaserat.

7.1.3 Får förskollärarna möjlighet att utveckla sina ämnes- och metodkunskaper samt att arbeta med kollegialt lärande?

Dessa uttalanden som förskollärarna berättar om att det kollegiala lärandet brister beroende på vilka kollegor man jobbar med. Menar Anna och Maria att det är svårt att jobba med utbildad personal eftersom de har ingen koll på vad som står i läroplanen eller vilket förhållningssätt man ska ha gentemot barnen. Därför blir det enligt Maria och Anna svårt att förmedla sina kunskaper och erfarenheter till dem när de inte vet vad som står i läroplanen. Detta är ett ständigt problem i förskolan att man oftast får jobba med utbildad personal. När man väl har reflektionstid används den till att förklara för personalen hur man ska arbeta istället för det den egentligen är till för som Scherp påpekar att reflektion är en viktig fas i lärprocessen och arbetet i arbetslaget, där lärare möts och samverkar (Scherp 2002, s. 30-31). Även Åsén Nordström lyfter fram det kollegiala lärandet och pedagogernas behov av gemensam reflektion som ett sätt att utveckla verksamhetens kvalitet (Åsén Nordström 2014, s. 129).

Men problemet som har visat sig i mitt resultat är att förskollärarna upplever att reflektionstiden är alldeles för kort och sker för sällan. Där de oftast måste prata om det mest akuta som behövs göras i verksamheten istället för att kunna ta del av varandras kunskaper. Det finns en önskan om att få ha mer tid till reflektion eftersom de anser att det är en viktig del i det pedagogiska arbetet. Precis som Åsén Nordström menar att denna form av samtal ska

stödja lärares och pedagogers behov av reflektion som verktyg för verksamhetsutveckling och samtalsformen ska ha fokus på det lärande som gruppen gemensamt skapar under samtalet (Åsén Nordström 2014, s. 129).

7.2 Metoddiskussion

Det jag kunde ha gjort annorlunda i min studie är att exempelvis observera när ett arbetslag har planeringstid för att se om den verkligen används till det förskollärarna säger att den är till för. Eller att även intervjua förskolechefer för att se vilken syn de har på att verksamheten ska vila på vetenskaplig grund och jämföra det med vad förskollärarnas syn är på det. Hade jag gjort på detta sätt hade mitt resultat sett annorlunda ut och det kanske hade framkommit andra saker som inte framkom i den här undersökningen.

7.3 Fortsatt forskning

Skulle vara att göra en undersökning på hur förskolechefer ser på att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och hur de ger stöd till förskolepersonalen med att arbeta forskningsbaserat. Man skulle kunna göra en kombination av intervjuer och observationer exempelvis observera en arbetsplatsträff.

9. REFERENSLISTA

- Barnomsorg och skolakommittén (1997). *Att erövra omvärlden: förslag till läroplan för förskolan: slutbetänkande*. Stockholm: Fritze. Hämtat från: <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/25224> [2015-04-02]
- EU (2006). *Europaparlamentets och rådets rekommendation om nyckelkompetenser för livslångt lärande*. Tillgänglig på Internet: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/sv/TXT/?uri=celex:32006H0962> [2018-11-29]
- Gustavsson, B. (2002). *Vad är kunskap? – en diskussion om praktisk och teoretisk kunskap*. Stockholm: Skolverket
- Krokmark, T. & Åman, P. (2018). *Forskning i skolan – forskande lärare*. Nordic Studies in Education. Vol. 38, 3-2018, pp. S. 199-214
- Krokmark, T. (2010). Skolans ödesfråga – Forskande lärare och en skola på vetenskaplig grund. I: Eklund, S. (red.) *Utbildning på vetenskaplig grund*. Stockholm: Stiftelsen SAF
- Krokmark, T. (2014). Invitation till en förskola på vetenskaplig grund. I: Krokmark, T. (red.) *Förskola på vetenskaplig grund*. Lund: Studentlitteratur AB
- Levinsson, M. (2013). *Evidens och existens – evidensbaserad undervisning i ljuset av lärarens erfarenheter*. Diss. Göteborgs Universitet. Göteborg: Univ
- Läroplanskommittén (1992). *Skola för bildning: huvudbetänkande*. Stockholm: Allmänna förlag. Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:kb:sou-7264929> [2014]
- Minten, E. (2013). *Forskning för klassrummet – vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet i praktiken*. Stockholm: Fritze
- Patel, R & Davidsson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder – att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur AB

Scherp, H. (2002). *Lärares lärmiljö – att leda skolan som lärande organisation*. Diss., Karlstads Universitet. Karlstad: Univ

SFS (2010). *Skollag 2010:800*. Tillgänglig på Internet:
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800 [2010-06-23]

Skolverket (2018). *Läroplan för förskolan*. Stockholm: Fritze

Skolverket (2018a). *Forskningsbaserat arbetsätt för ökad kvalitet i skolan*. Tillgänglig på Internet: <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/forskningsbaserat-arbetsatt/forskningsbaserat-arbetsatt-for-okad-kvalitet-i-skolan> [2018-01-08]

Skolverket (2018b). *Forskningsbaserat arbetsätt – några nyckelbegrepp*. Tillgänglig på Internet: <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/forskningsbaserat-arbetsatt/forskningsbaserat-arbetsatt-nagra-nyckelbegrepp> [2018-01-08]

Skolverket (2018c). *Systematiskt kvalitetsarbete – så fungerar det*. Tillgänglig på Internet: <https://www.skolverket.se/skolutveckling/leda-organisera-skolan/systematiskt-arbete-i-skola-och-forskola/systematiskt-kvalitetsarbete-i-skola-och-forskola> [2018-11-06]

Thomassen, M. (2007). *Vetenskap, kunskap och praxis – introduktion i vetenskapsfilosofi*. Malmö: Gleerups Utbildning AB

Walhström, N (2016). *Läroplansteori och didaktik*. Malmö: Gleerups Utbildning AB

Westberg, J. (2011). Den svenska importen av Fröbel – Om kindergartnopedagogikens mottagande i Sverige. I: Åkerlund, A. (red.) *Kulturtransfer och kulturpolitik: Sverige och Tyskland under det tjugonde århundradet*. Uppsala: Historiska institutionen, Uppsala universitet, s. 17-37

Åsén Nordström, E. (2014). *Pedagogisk handledning i tanke och handling – en studie av handledarens lärande*. Diss., Stockholms Universitet. Stockholm: Univ.

10. BILAGOR

10.1 Bilaga 1

1. *Vad vill du heta i denna studie?*
2. *Hur länge har du jobbat i förskola?*
3. *Hur länge har du jobbat som förskollärare?*
4. *Hur ofta sitter du och läser forskningsbaserade artiklar?*
5. *Hur använder du det du har läst?*
6. *Hur jobbar du med forskning i planerade aktiviteter?*
7. *Hur förmedlas det till kollegor och vårdnadshavare?*
8. *Vad innebär det vetenskapliga för dig?*
9. *Hur synliggör forskningen ni har läst? Text till vårdnadshavare*
10. *Vad kan detta betyda i förskoleperspektiv?*
11. *Vilka styrkor och svårigheter uppfattar du i arbetet med vetenskaplig grund?*
12. *Utgår verksamhetens från evidensbaserad praktik?*
13. *Får ni möjlighet att gå på någon utbildning? För kompetensutvecklande syfte?*
14. *Har ni tid för reflektion i arbetsgruppen? Hur ofta? Och vad brukar ni göra på er reflektionstid?*
15. *Hur tar ni del av varandras erfarenheter?*

16. *Hur dokumenterar ni personalens yrkeserfarenheter i fall någon skulle byta arbete?*
17. *Försvinner kunskaper om någon ur personalen skulle byta arbete?*
18. *Hur sker inskolning av ny personal för att ta tillvara på tidigare personals yrkeskunskap?*
19. *Vilket stöd upplever du att du får av förskolechefen och ledningsstödet i arbetet med vetenskaplig grund?*
20. *Hur uppfattar du att din förskola arbetar på vetenskaplig grund?*

Sollentuna 31 oktober

Information om mitt examensarbete

Jag är student på det erfarenhetsbaserade förskolläraryrket vid Södertörns högskola. Denna sista termin på utbildningen skriver jag ett examensarbete som omfattar en mindre undersökning som är relevant för förskolans praktik och mitt kommande yrke som förskollärare. Studien kommer att handla om att förskolan ska vila på vetenskaplig grund och vad det innebär. Vilka erfarenheter och upplevelser har ni om detta?

För att samla in material till studien skulle jag gärna vilja besöka er mellan den 5/11 – 9/11 eller 12/11-16/11. Jag skulle då vilja intervjua förskollärare i ca 40 min. Jag kommer att använda mig av ljudinspelning under intervjun.

Genomförandet av uppsatsen är reglerat av etiska riktlinjer som rör tystnadsplikt och anonymisering. Detta betyder att personalens och verksamhetens identitet inte får avslöjas. Det insamlade materialet avidentifieras och inga register med personuppgifter kommer att upprättas. Materialet kommer inte att användas i något annat sammanhang utan bara i det egna analysarbetet. Den färdiga uppsatsen kommer sedan att publiceras digitalt genom publikationsdatabasen DiVA.

Med detta brev vill jag be om ert medgivande för ditt deltagande i studien. All medverkan i studien är frivilligt och kan avbrytas när som helst, även efter att materialinsamlingen har påbörjats. Om ni samtycker till studien fyller ni i bifogat formulär.

Kontakta gärna mig eller min handledare för ytterligare information!

Vänliga hälsningar,
Andrea Vega Piñones

Andrea Vega Piñones
070 148 66 66
Andrea.vega@silverbacken.com

Frans Hagerman
Södertörns högskola
frans.hagerman@sh.se

Formulär för samtycke till deltagande i studie.

Jag **samtycker** till att jag deltar i studien.

Ditt namn:

Namnunderskrift.....

Formuläret återlämnas till mig samma dag jag kommer och besöker er. Om du inte samtycker till att medverka i studien så bortse från detta brev.